

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 523/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č. k. 17 C 25/2020 zo 17. augusta 2022 v spojení s rozsudkom z 12. júla 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva „*o nepriznaní mu súdnej ochrany, právnej pomoci, oslobodenia od súdneho poplatku a nerešpektovania jeho zdravotného stavu*“ v zmysle čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, 2 a 4, čl. 13 ods. 1 písm. a) a ods. 3, čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 až 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 3, čl. 6 ods. 1, čl. 8, čl. 13, čl. 14, čl. 17 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), podľa čl. 1 Protokolu č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „protokol č. 12“) a podľa Dohovoru Organizácie spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „dohovor OSN“) rozhodnutiami Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Zároveň žiada, aby bolo napadnuté rozhodnutie zo 17. augusta 2022 zrušené a vec vrátená okresnému súdu na nové konanie a rozhodnutie a aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa vzhľadom na predchádzajúci nezákonný a protiústavný postup poškodzujúci jeho základné práva a neprimerane zasahujúci do

jeho súkromného majetku domáhal opätovne ďalšej ochrany na okresnom súde. Sťažovateľovu žalobu „o nahradenie dobrej vôle“ z marca 2020 okresný súd rozsudkom z 12. júla 2021 zamietol a žalovanému [REDAKOVANÉ] priznal proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Odôvodnil to tým, že po začatí konania došlo k prevodu spoluvlastníckych podielov na dotknutých nehnuteľnostiach zo žalovaného na jeho syna darovacou zmluvou z októbra 2020. Súd pritom v každom štádiu musí skúmať, či existuje právny vzťah, z ktorého žalobca vyvodzuje tvrdené právo. Uznesením vyššieho súdneho úradníka z 28. januára 2022 okresný súd určil výšku trov konania sumou 382,67 eur. Sťažnosť sťažovateľa sudkyňa okresného súdu napadnutým rozhodnutím zo 17. augusta 2022 zamietla ako nedôvodnú.

3. Sťažovateľ žiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu na konanie pred ústavným súdom z dôvodu ťaživej sociálnej situácie ako dôchodcu s ťažkým zdravotným postihnutím.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje:

a) Súd zámerne a účelovo odmietol žiadosť právneho zástupcu sťažovateľa o odročenie pojednávania, aby napomohol žalovanému. Potvrďuje to skutočnosť, že na predmetných listoch vlastníctva, ktoré sú podkladom ku konaniu, je zapísaný teraz už 102-ročný [REDAKOVANÉ], takže v žiadnom prípade sa žaloba podľa listov vlastníctva nemohla opraviť a legitímne žalovaným bol stále [REDAKOVANÉ].

b) Zaujatosť súdu sa potvrdila aj zamietnutím oprávnenej žiadosti sťažovateľa z 2. februára 2022 napadnutým rozhodnutím zo 17. augusta 2022, preto sa proti rozsudku nepodalo ani odvolanie, ktoré by bolo odvolacím súdom určite odmietnuté, a sťažovateľ nemá peniaze na platby v nespravodlivých konaniach súdov. Radšej podal v auguste 2021 rovno novú žalobu, ale aj v tomto konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 59/2021 koná zaujatá sudkyňa. Nie je pravda, že jediným dôvodom podanej sťažnosti sťažovateľa bola v podstate iba jeho žiadosť o odpustenie trov konania z dôvodu jeho nepriaznivých ekonomických pomerov, ako je uvedené v napadnutom rozhodnutí, pretože to je iba ďalší dôvod z dôvodov odvolávajúcich sa na nálezy ústavného súdu a rozhodnutia súdov nižších stupňov, čo možno považovať za porušenie základného práva na spravodlivé konanie pred nezávislým a nestranným súdom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Sťažovateľ namieta porušenie viacerých článkov ústavy a označených dohovorov a protokolov rozhodnutiami všeobecného súdu, v ktorých dôsledku bola jeho žaloba zamietnutá a bola mu uložená povinnosť náhrady trov konania.

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

7. Na predbežnom prerokovaní ústavný súd preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľa obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. Pokiaľ ide o vymedzenie označených práv, ústavný súd považoval ústavnú sťažnosť za nedostatočne odôvodnenú, pretože popri formálnom označení viacerých ustanovení ústavy a označených dohovorov a protokolov sťažovateľ neuviedol bližšie právne dôvody k takmer žiadnemu z uvedených článkov. Ide pritom o základnú náležitosť ústavnej sťažnosti, od ktorej splnenia sa odvíja možnosť ústavného prieskumu, a preto je daný dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre nespĺnenie zákonných náležitostí podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde. Z dôvodu materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti ústavný súd pri rešpektovaní viazanosti návrhom (§ 45 zákona o ústavnom súde) videl v tomto prípade možnosť prieskumu napadnutých rozhodnutí len z hľadiska práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Napriek absencii právneho zástupcu sťažovateľa a žiadosti o jeho ustanovenie, ako aj napriek s tým súvisiacim nedostatkom niektorých zákonom ustanovených náležitostí ústavnej sťažnosti ústavný súd preto nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na doplnenie jeho podania, vyhodnotiac ho za obsahovo natoľko zrozumiteľné, že umožňuje realizovať ústavný prieskum.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom okresného súdu č. k. 17 C 25/2020-219 z 12. júla 2021:

10. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

11. Ako samotný sťažovateľ uvádza, proti rozsudku okresného súdu nepodal odvolanie ako riadny opravný prostriedok. Príslušný krajský súd by mal právomoc rozhodnúť o odvolaní, čím by naplnil svoju úlohu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám sťažovateľa. Sťažovateľ však nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd. Návrh na začatie konania je v tejto časti podľa § 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde neprípustný.

12. Sťažovateľ uviedol, že odvolanie nevyužil, pretože zo zamietnutia jeho žiadosti z februára 2022 mal potvrdenú zaujatosť súdu, a tak by odvolanie bolo určite zamietnuté odvolacím súdom, a tiež pretože je dôchodcom s ťažkým zdravotným postihnutím a nemá peniaze na platby

v nespravodlivých konaniach. Tieto dôvody ústavný súd nepovažuje za také dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ktorými by bolo možné ospravedlniť nevyužitie dostupného riadneho opravného prostriedku podľa Civilného sporového poriadku. Podľa tvrdenia sťažovateľa sa údajná zaujatosť súdu potvrdila po rozhodnutí o jeho žiadosti z februára 2022, preto to podľa názoru ústavného súdu nie je ospravedlnením nepodania odvolania proti rozsudku okresného súdu z 12. júla 2021. Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ je oslobodený od súdnych poplatkov, je irelevantné jeho vyhlásenie, že nemá peniaze „na nespravodlivé konania.“

13. Pre rozhodnutie ústavného súdu v časti namietaného porušenia označených práv napadnutými rozhodnutiami okresného súdu je podstatné, že existoval „iný súd“, na ktorý poukazuje čl. 127 ods. 1 ústavy. Predchádzajúce neuplatnenie prostriedkov na ochranu svojich základných práv a slobôd samotným sťažovateľom vylučuje, aby v uvedenej veci rozhodoval ústavný súd, preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) a § 132 ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv uznesením okresného súdu č. k. 17 C 25/2020-264 zo 17. augusta 2022:

14. Argumentácia sťažovateľa vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu okresného súdu spočíva vo všeobecnej námietke o zaujatosti súdu.

15. Podľa zistenia ústavného súdu sťažovateľ vo svojej sťažnosti z 2. februára 2022 proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške trov nenamietal zaujatosť súdu. Trval na použití dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 257 Civilného sporového poriadku (pretože nemohol získať rodné číslo syna žalovaného k úprave žaloby a je dôchodcom s ťažkým zdravotným postihnutím vo veľmi kritickej sociálnej situácii), žiadal o zrušenie rozhodnutia a oslobodenie od určenej sumy.

16. Okresný súd v napadnutom rozhodnutí reagoval, že nezistil žiadne skutočnosti ani pochybenia, ktoré by odôvodňovali zmenu, prípadne zrušenie rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka. Jediným dôvodom podanej sťažnosti bola v podstate žiadosť o odpustenie trov konania z dôvodu nepriaznivých pomerov sťažovateľa, ktorú mal uplatniť už v čase rozhodovania o nároku na náhradu trov konania. Vtedy by bolo možné z dôvodu nepriaznivých pomerov sťažovateľa ako dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 257 Civilného sporového poriadku žalovanému nepriznať nárok na náhradu trov konania. Po priznaní nároku na náhradu trov konania žalovanému proti sťažovateľovi v rozsudku už vyššiemu súdnemu úradníkovi nezostávalo iné ako rozhodnúť o výške priznanej náhrady. Nemohol žalovanému nepriznať nárok na náhradu trov konania, ktoré mu preukázateľne vznikli. Išlo výlučne o náhradu trov právneho zastúpenia.

17. Vychádzajúc z uvedeného zhrnutia, ústavný súd z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia zistil, že okresný súd sa námietkami sťažovateľa uvedenými v jeho sťažnosti zaoberal, pričom uzavrel, že nie sú dôvodné, resp. že mali byť uplatnené v skoršom štádiu konania. Polemizovanie sťažovateľa, či a ako okresný súd vystihol jeho jednotlivé argumenty a odkazy na judikatúru, je bez následku na jeho právo na spravodlivý proces. Sťažovateľ dostal odpovede na nosnú otázku možnosti uplatnenia dôvodov hodných osobitného zreteľa. Právne závery okresného súdu nie je potrebné zo strany ústavného súdu dopĺňať alebo revidovať, naopak, ústavný súd na nich v plnom rozsahu

odkazuje, keďže sú ústavne udržateľné a obsahujú relevantné a zrozumiteľne formulované právne argumenty.

18. Ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým rozhodnutím okresného súdu a označeným základným právom sťažovateľa podľa ústavy, ako aj právom podľa dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol rozhodnúť o ich porušení. Vo vzťahu k namietanému porušeniu ďalších sťažovateľom označených základných práv podľa ústavy alebo článkov ústavy, práv podľa dohovoru a článkov dohovoru, dodatkového protokolu, protokolu č. 12 a dohovoru OSN ústavný súd pri strohej argumentácii sťažovateľa nezistil skutočnosti, ktoré by indikovali ich porušenie napadnutým rozhodnutím.

19. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom:

20. V zmysle § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže ustanoviť navrhovateľovi právneho zástupcu, ak navrhovateľ o to požiadala, ak to odôvodňujú jeho pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu vyhovieť (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015).

21. Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade u sťažovateľa nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia ústavným súdom (ako to vyplýva z častí III.1 až III.2 tohto uznesenia) je zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015, II. ÚS 193/2020). Keďže nebol splnený jeden z nevyhnutných predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. októbra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu